



Warszawa, dnia 28 lipca 2015 r.

**Opinia do ustawy o zmianie ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych
oraz ustawy o grach hazardowych**

(druk nr 1000)

I. Cel i przedmiot ustawy

Celem ustawy, jak wskazano w uzasadnieniu projektu (druk sejmowy nr 3449), jest pełne wdrożenie do polskiego porządku prawnego, tj. do ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych, szeregu regulacji prawa europejskiego z zakresu prawa autorskiego i praw pokrewnych, których termin wdrożenia już upłynął. Zmiany dotyczą nowych, jeszcze nieimplementowanych dyrektyw Unii Europejskiej oraz przepisów już formalnie wdrożonych do prawa krajowego, które – po przeanalizowaniu praktyki ich stosowania oraz aktualnych potrzeb polityki kulturalnej Rzeczypospolitej Polskiej – wymagają poprawy.

Wprowadzane zmiany mają na celu ułatwienie legalnego dostępu obywateli do twórczości w inny sposób niż wyłącznie na podstawie bezpośredniej zgody uprawnionego, ale z poszanowaniem podstawowych zasad prawa autorskiego, które wynikają z prawa międzynarodowego, europejskiego i Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Ustawa zmierza do zapewnienia możliwie jak najszerszego dostępu do utworów i przedmiotów praw pokrewnych, przede wszystkim w ramach tzw. dozwolonego użytku publicznego, a także określenia zasad korzystania z tzw. utworów osieroconych w ramach dozwolonego użytku (tj. utworów, do których prawdopodobnie nie wygasły autorskie prawa majątkowe i jednocześnie nie ma możliwości dotarcia do właścicieli tych praw w celu uzyskania ich zgody na legalną eksploatację). Dodatkowo elementem nowelizacji zmierzającym do poszerzenia możliwości korzystania z zasobów dziedzictwa narodowego jest uregulowanie w prawie krajowym statusu dzieł niedostępnych w obrocie handlowym

w celu umożliwienia instytucjom publicznym zachowywania oraz udostępniania publiczności tego rodzaju utworów. Ustawa ma ponadto na celu zniesienie opłat na Fundusz Promocji Twórczości, pobieranych w związku ze sprzedażą egzemplarzy utworów, które nie korzystają z ochrony prawa autorskiego.

Zmiany w ustawie o prawie autorskim i prawach pokrewnych polegają w szczególności na:

- 1) wprowadzeniu możliwości korzystania w granicach uzasadnionych celem informacji z przemówień politycznych i mów wygłoszonych na publicznych rozprawach, a także fragmentów publicznych wystąpień, wykładów oraz kazań (dodawany art. 26¹);
- 2) przyznaniu uprawnienia do zamieszczania w celach dydaktycznych i naukowych rozpowszechnionych drobnych utworów lub fragmentów większych utworów w podręcznikach, wypisach i antologiach; w takich przypadkach twórcy będzie przysługiwało wynagrodzenie (dodawany art. 27¹);
- 3) umożliwieniu korzystania z utworów na potrzeby parodii, pastiszu lub karykatury, w zakresie uzasadnionym prawami tych gatunków twórczości, a także korzystania z utworu włączonego w sposób niezamierzony do innego utworu, o ile nie ma on znaczenia dla tego utworu (dodawany art. 29¹ i art. 29²);
- 4) uregulowaniu zasad określania i wypłaty wynagrodzenia za użyczenie egzemplarzy utworów przez biblioteki publiczne – wynagrodzenie to będzie wypłacane przez wyznaczoną przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego organizację zbiorowego zarządzania prawami autorskimi z dofinansowania przekazywanego jej przez ministra ze środków Funduszu Promocji Kultury, o którym mowa w art. 87 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (dodawany art. 35¹ ust. 1), a także określeniu trybu wyboru organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi, która będzie wypłacała takie wynagrodzenie (dodawany art. 35¹ ust. 2–10);
- 5) określeniu zasad korzystania z utworów osieroconych, czyli utworów opublikowanych w książkach, dziennikach, czasopismach lub innych formach publikacji drukiem, utworów audiowizualnych oraz utworów zamówionych lub włączonych do utworów audiowizualnych lub utrwalonych na wideogramach, a także utworów utrwalonych na fonogramach, znajdujących się w zbiorach instytucji takich jak: archiwa, instytucje oświatowe, biblioteki, muzea, instytucje kultury, jeżeli uprawnieni, którym przysługują autorskie prawa majątkowe do tych utworów, nie zostali ustaleni lub odnalezieni

pomimo przeprowadzenia starannych poszukiwań (dodawany art. 35⁵ ust. 1); wymienione w ustawie podmioty będą mogły udostępniać publicznie utwory osierocone w taki sposób, aby każdy mógł mieć do nich dostęp w miejscu i czasie przez siebie wybranym (art. 35⁵ ust. 2); ustawa określa również zasady prowadzenia poszukiwań osób uprawnionych do utworu, który może być uznany za osierocony (dodawany art. 35⁶) oraz reguluje uprawnienia osób, którym przysługują autorskie prawa majątkowe do utworu uznanego za osierocony, w tym kwestie żądania stwierdzenia wygaśnięcia statusu utworu osieroconego oraz zapłaty godziwej rekompensaty za korzystanie z jego utworu jako utworu osieroconego (dodawany art. 35⁸);

- 6) uregulowaniu kwestii korzystania z utworów niedostępnych w obrocie handlowym, czyli utworów opublikowanych w książkach, dziennikach, czasopismach lub w innych formach publikacji drukiem, jeżeli utwory te nie są dostępne dla odbiorców w obrocie handlowym za zezwoleniem uprawnionych, którym przysługują autorskie prawa majątkowe do tych utworów, ani w postaci egzemplarzy wprowadzanych do obrotu handlowego w liczbie zaspokajającej racjonalne potrzeby odbiorców ani w drodze ich udostępniania publicznego w taki sposób, aby każdy mógł mieć do nich dostęp w miejscu i czasie przez siebie wybranym (dodawany art. 35¹⁰); na mocy ustawy utworzony zostanie jawny i powszechnie dostępny wykaz utworów niedostępnych w obrocie handlowym, prowadzony w systemie teleinformatycznym przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (dodawany art. 35¹¹);
- 7) wyeliminowaniu przepisów dotyczących Funduszu Promocji Twórczości, w związku z jego likwidacją z dniem 31 grudnia 2015 r.; w myśl art. 4 ust. 2 i 3 noweli z dniem 31 grudnia 2015 r. zobowiązania i należności Funduszu Promocji Twórczości staną się zobowiązaniami i należnościami Funduszu Promocji Kultury, o którym mowa w ustawie z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych, a środki pieniężne Funduszu Promocji Twórczości staną się przychodami Funduszu Promocji Kultury.

Ustawa nowelizuje również ustawę z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych, wskazując, że wydatki Funduszu Promocji Kultury są przeznaczane w szczególności na promowanie lub wspieranie twórców i artystów, w tym w formie pomocy socjalnej (art. 87 ust. 4), a środki Funduszu są przeznaczane na dofinansowanie wypłaty wynagrodzeń za użyczenie przez biblioteki publiczne egzemplarzy utworów wyrażonych słowem, powstałych lub opublikowanych w języku polskim w formie drukowanej (art. 87 ust. 5a).

Ustawa wejdzie w życie po upływie miesiąca od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem przepisów uchylających przepisy dotyczące źródeł finansowania i zakresu zadań finansowanych z Funduszu Promocji Twórczości (w związku z jego likwidacją), które wejdą w życie z dniem 1 stycznia 2016 r.

II. Przebieg prac legislacyjnych

Sejm uchwalił ustawę na 96. posiedzeniu w dniu 10 lipca 2015 r. Projekt ustawy pochodził z przedłożenia rządowego i był przedmiotem prac sejmowej Komisji Kultury i Środków Przekazu. Na etapie prac sejmowych nie wprowadzono do projektu zmian, które istotnie wpłynęłyby na meritum rozwiązań w nim przewidzianych. Ustawa została uchwalona w brzmieniu zawartym w sprawozdaniu Komisji (druk sejmowy nr 3625).

III. Uwagi szczegółowe

- 1) art. 1 pkt 10, art. 28 ust. 1 pkt 2 – przepis ten sugeruje, że można zwielokrotniać utwory w celu ich uzupełnienia. Jeżeli wolą ustawodawcy było, aby przepis stanowił o zwielokrotnianiu utworów w celu uzupełnienia, zachowania lub ochrony zbiorów, należałoby przyjąć niżej sformułowaną poprawkę.

Propozycja poprawki:

w art. 1 w pkt 10, w art. 28 w ust. 1 w pkt 2 skreśla się wyraz „ich” oraz po wyrazie „ochrony” dodaje się wyrazy „tych zbiorów”;

- 2) art. 1 pkt 10, art. 28 ust. 2 – zgodnie z tym przepisem zwielokrotnianie utworów nie może prowadzić do powiększenia zbiorów użyczanych. Można mieć wątpliwość, czy zbiór jako taki może być przedmiotem użyczenia. Wydaje się, że wolą ustawodawcy było wprowadzenie zakazu zwielokrotniania, które prowadziłyby do powiększenia udostępnianych zbiorów i zwiększenia liczby użyczanych egzemplarzy utworów. Formułując propozycję poprawki, wzięto pod uwagę treść nowelizowanego art. 28 ust. 1 pkt 1 i 3.

Propozycja poprawki:

w art. 1 w pkt 10, w art. 28 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Zwielokrotnianie, o którym mowa w ust. 1 pkt 2, nie może prowadzić do zwiększenia liczby egzemplarzy utworów i powiększenia zbiorów, odpowiednio użyczanych i udostępnianych na podstawie ust. 1 pkt 1 i 3.”;

- 3) art. 1 pkt 10, art. 28 ust. 5 pkt 2 – przepis ten sugeruje, że wynagrodzenie z tytułu użyczenia egzemplarzy utworów wyrażonych słowem będzie przysługiwało tłumaczowi na język polski utworu wyrażonego słowem, powstałego w języku obcym, bez względu na to czy utwór ten zostanie opublikowany w języku polskim, czy też nie. Do wniosku tego prowadzi analiza pozostałych punktów wyliczenia zawartego w art. 28 ust. 5, z których wynika, że warunkiem uzyskania prawa do wynagrodzenia jest opublikowanie utworu w języku polskim. Wprawdzie w drodze interpretacji art. 28 ust. 5 pkt 2 w zestawieniu z ust. 4 tego artykułu, wątpliwości dałoby się wyeliminować, niemniej racjonalny ustawodawca, kierując się komunikatywnością przepisów w aspekcie interpretacyjnym, powinien podobną treść wyrażać w podobny sposób. Skoro w art. 28 w ust. 5 w pkt 1 i 4 (a pośrednio również w pkt 3) zdecydowano się wskazać, jako warunek prawa do wynagrodzenia opublikowanie utworu w języku polskim, konsekwentnie takie doprecyzowanie powinno znaleźć się w pkt. 2.

Propozycja poprawki:

w art. 1 w pkt 10, w art. 28 ust. 5 pkt 2 po wyrazie „obcym” dodaje się wyrazy „i opublikowanego w języku polskim”;

- 4) art. 1 pkt 10, art. 28 ust. 6 – przepis ten stanowi, że wynagrodzenie z tytułu użyczenia egzemplarzy wyrażonych słowem nie będzie przysługiwało, jeżeli użyczenie nastąpi na terenie biblioteki publicznej. Można mieć wątpliwość, czy przepis ten prawidłowo wyraża intencję prawodawcy, szczególnie jeśli weźmie się pod uwagę, iż dzisiaj – co do zasady – książki wypożyczają się w bibliotece (czyli na terenie biblioteki). Gramatyczna (językowa) wykładnia przepisu prowadzi do wniosku, iż wynagrodzenie z tytułu użyczenia nie przysługiwałoby w żadnym przypadku tradycyjnego korzystania

z biblioteki. Wydaje się, że ustawodawca chciał, aby prawo do wynagrodzenia wyłączone było w przypadku, jeżeli książka została wypożyczona wyłącznie w celu skorzystania z niej na terenie biblioteki (najczęściej będzie to czytelnia). Jeżeli trafnie odczytano intencję prawodawcy to w celu wyeliminowania wątpliwości interpretacyjnych, należałoby przyjąć niżej sformułowaną poprawkę.

Propozycja poprawki:

w art. 1 w pkt 10, w art. 28 ust. 6 otrzymuje brzmienie:

„6. Wynagrodzenie, o którym mowa w ust. 4, nie przysługuje za użyczenie egzemplarza utworu w celu korzystania z niego wyłącznie na terenie biblioteki publicznej.”;

- 5) art. 1 pkt 11, art. 29 – w związku z tym przepisem nasuwa się pytanie, czy wolą ustawodawcy jest, aby dozwolony użytek chronionego utworu w zakresie odnoszącym się do analizy możliwy był wyłącznie wówczas gdy jest ona zarówno krytyczna, jak i naukowa. Być może wolą ustawodawcy było, aby dozwolony użytek dopuszczalny był również w przypadku analizy wyłącznie naukowej lub analizy wyłącznie krytycznej.

Propozycja poprawki:

w art. 1 w pkt 11, w art. 29 wyrazy „krytyczna i naukowa” zastępuje się wyrazami „krytyczna lub naukowa”;

- 6) art. 1 pkt 12, art. 29² – w związku z tym przepisem nasuwa się pytanie o treść i cel dodawanego art. 29². Wydaje się, że intencją prawodawcy nie było, aby ochrona majątkowego prawa autorskiego w odniesieniu do utworu, wyłączana była w ogóle przez sam fakt niezamierzonego włączenia tego utworu do innego utworu. Innymi słowy, aby fakt niezamierzonego włączenia utworu do innego utworu, skutkował tym, że każdy będzie mógł w przyszłości korzystać z utworu włączonego bez wynagrodzenia (albo nie będzie można zakazać korzystania z takiego utworu). Prawdopodobnie ustawodawcy chodziło o to, aby nie trzeba było płacić wynagrodzenia z tytułu korzystania z utworu (albo nie było można zakazać korzystania z utworu), w przypadku jeżeli korzystanie to sprowadziło się do niezamierzonego włączenia tego utworu do innego utworu i o ile włączony utwór nie ma znaczenia dla utworu, do którego został

włączony. Sformułowanie ewentualnej poprawki będzie możliwe w przypadku ustalenia intencji prawodawcy w analizowanej kwestii.

- 7) art. 1 pkt 15, art. 31 ust. 2 – w związku ze sformulowaniem definicji pojęcia „instytucja oświatowa” nasuwa się pytanie, dlaczego w art. 31 ust. 2 nie mówi się o imprezach organizowanych przez instytucję oświatową, ale o imprezach szkolnych. Trzeba wziąć pod uwagę, iż w myśl dodawanej definicji, szkoły będą jedną z wielu instytucji oświatowych. Zakładając, że wolą ustawodawcy jest analogiczne traktowanie wszystkich instytucji oświatowych (choćby, że względu na ich podobny charakter), warto rozważyć przyjęcie niżej sformułowanej poprawki.

Propozycja poprawki:

w art. 1 w pkt 15, w art. 31 w ust. 2 wyrazy „szkolnych oraz akademickich” zastępuje się wyrazami „organizowanych przez instytucje oświatowe oraz uczelnie”;

- 8) art. 1 pkt 18, art. 35¹ ust. 1 – w związku z tym, że:
- a) przepisy wykonawcze wydane na podstawie art. 87 ust. 7 ustawy o grach hazardowych dotyczą wyłącznie dofinansowania realizacji zadań, o których mowa w ust. 4 tego artykułu,
 - b) o środkach na dofinansowanie wypłaty wynagrodzeń za użyczenie egzemplarzy utworów stanowi dodawany do ustawy o grach hazardowych art. 87 ust. 5a,
– należy uznać, iż wskazanie w art. 35¹ ust. 1, że do wynagrodzeń za użyczenie egzemplarzy utworów nie stosuje się przepisów wykonawczych wydanych na podstawie art. 87 ust. 7 ustawy o grach hazardowych, jest bezprzedmiotowe.

Propozycja poprawki:

w art. 1 w pkt 18, w art. 35¹ w ust. 1 skreśla się wyrazy „, przy czym do wynagrodzenia za użyczenie nie stosuje się przepisów wydanych na podstawie art. 87 ust. 7 tej ustawy”;

- 9) art. 1 pkt 18, art. 35¹ ust. 6 – przepis ten reguluje dwie kwestie. Po pierwsze, przesądza on na co będzie mogło być przeznaczone dofinansowanie na wypłatę wynagrodzenia, a po drugie – określa maksymalną wysokość dofinansowania. W związku ze sposobem sformułowania przepisu (terminologią, którą posługuje się ustawodawca; użycie

rzeczownika „dofinansowanie” w dwóch znaczeniach) może powstać wątpliwość, czy maksymalny limit wysokości dofinansowania odnosi się do dofinansowania na wypłatę wynagrodzenia w całości, czy też wyłącznie do dofinansowania wynagrodzenia bez uwzględnienia uzasadnionych i udokumentowanych kosztów jego wypłaty. Zakładając, że wolą ustawodawcy było, aby przepis stanowił o limicie wszystkich środków, które będą przeznaczone na wypłatę wynagrodzeń i obsługę wypłaty wynagrodzeń, należałoby przyjąć niżej sformułowaną poprawkę, która wyeliminuje zasygnalizowane wątpliwości.

Poprawka precyzuje również co należy rozumieć przez „zakup zbiorów”. Oczywiste jest, że ustawodawca, nie miał na myśli zakupu zbioru rozumianego jako zbiór materiałów bibliotecznych stanowiący „zorganizowaną” całość. Zapewne chodziło o zakup materiałów bibliotecznych w rozumieniu art. 5 ustawy o bibliotekach, które wejdą do zbioru biblioteki.

W zaproponowanej niżej poprawce uwzględniono również, że w przypadku, gdy intencją prawodawcy jest uregulowanie dwóch różnych kwestii (myśli ustawodawcy), z których żadna nie jest na tyle istotna by wyodrębnić ją do osobnego artykułu, każdą z myśli zamieszcza się w odrębnym ustępie (a nie w jednym zdaniu złożonym; patrz § 7 i § 55 ust. 3 Zasad techniki prawodawczej).

Propozycja poprawki:

w art. 1 w pkt 18, w art. 35¹:

a) ust. 6 otrzymuje brzmienie:

„6. Dofinansowanie na wypłatę wynagrodzenia za użyczenie należnego podmiotom, o których mowa w art. 28 ust. 5, przeznacza się na wypłatę wynagrodzenia za użyczenie oraz na pokrycie uzasadnionych i udokumentowanych kosztów określenia wysokości wynagrodzenia za użyczenie i jego wypłaty.”,

b) po ust. 6 dodaje się ust. 6a w brzmieniu:

„6a Dofinansowanie na wypłatę wynagrodzenia za użyczenie w danym roku kalendarzowym odpowiada 5% wartości zakupów materiałów bibliotecznych dokonanych przez biblioteki publiczne w poprzednim roku kalendarzowym, przy czym 75% tej kwoty, po potrąceniu kosztów określenia wysokości i wypłaty wynagrodzenia za użyczenie, jest wypłacane podmiotom, o których mowa w art. 28 ust. 5 pkt 1–3, a 25% podmiotom, o których mowa w art. 28 ust. 5 pkt 4.”;

- 10) art. 1 pkt 18, art. 35¹ ust. 8 pkt 3 – propozycja poprawki ujednolicającej terminologię ustawy. Formułując poprawkę uwzględniono dodawany art. 35¹ ust. 10. W przepisie tym mówi się o przeprowadzaniu kontroli, a nie o jej realizowaniu. W poprawce proponuje się również skreślenie zbędnego odesłania. Oczywiście jest, że umowa, o której mowa w art. 35¹ ust. 7, może zobowiązywać wyłącznie organizację, która jest stroną tej umowy.

Propozycja poprawki:

w art. 1 w pkt 18, w art. 35¹ w ust. 8 w pkt 3 skreśla się wyrazy „, o której mowa w ust. 7,„ oraz wyraz „realizowanej” zastępuje się wyrazem „przeprowadzanej”;

- 11) art. 1 pkt 18, art. 35² ust. 3 – przepis nakłada na organizację zbiorowego zarządzania i ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego obowiązek ogłoszenia informacji o możliwości składania oświadczeń o woli otrzymywania wynagrodzenia za użyczenie, przy czym ustawodawca nie wskazuje precyzyjnie, gdzie (w jakim miejscu, publikatorze, organie) takie ogłoszenie ma nastąpić. W przepisie porzeczono na wskazaniu, że ogłoszenie ma nastąpić na stronach podmiotowych obowiązanych podmiotów. W przypadku obowiązku ciążącego na organizacji zbiorowego zarządzania można się domyślać, iż ustawodawcy chodziło o stronę internetową organizacji, natomiast w przypadku ministra nie jest oczywiste czy ogłoszenie ma nastąpić na stronie internetowej, czy na stronie podmiotowej w Biuletynie Informacji Publicznej. Zakładając, że wolą ustawodawcy jest, aby minister ogłaszał informację w urzędowym publikatorze teleinformatycznym – Biuletynie Informacji Publicznej, proponuje się przyjęcie niżej sformułowanej poprawki. Analogiczna uwaga dotyczy dodawanego art. 35¹¹ ust. 3.

Propozycja poprawki:

w art. 1 w pkt 18:

- a) w art. 35² ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. W terminie 14 dni od dnia podpisania umowy, o której mowa w art. 35¹ ust. 7, organizacja zbiorowego zarządzania, o której mowa w art. 35¹ ust. 1, na swojej stronie internetowej oraz minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa

narodowego na swojej stronie podmiotowej w Biuletynie Informacji Publicznej, ogłaszają informację o możliwości składania oświadczeń.”,

b) w art. 35¹¹ w ust. 3 po wyrazie „dostępny” dodaje się wyrazy „w Biuletynie Informacji Publicznej”;

12) art. 1 pkt 18, art. 35⁴ pkt 1 i 2 – w związku z tym, że oczywiste jest, że wynagrodzenie za użyczenie będzie dotyczyło wyłączenie użyczenia egzemplarza utworu wyrażonego słownie, oraz uwzględniając, że np. w art. 35³ ust. 1 ustawodawca nie precyzuje, iż przepis ten dotyczy użyczenia egzemplarzy utworów wyrażonych słownie, należałoby takie dookreślenie wyeliminować również z art. 35⁴ pkt 1 i 2. Co więcej, kierując się nakazem zachowania konsekwencji terminologicznej w obrębie ustawy, w pkt 1 i 2 należałoby mówić o użyczeniu egzemplarzy utworów, a nie o użyczeniu utworów.

Propozycja poprawki:

w art. 1 w pkt 18, w art. 35⁴ w pkt 1 i 2 wyrazy „utworów wyrażonych słowem” zastępuje się wyrazami „egzemplarzy utworów”;

13) art. 1 pkt 18, art. 35⁴ pkt 1 – mając na uwadze, iż kosztów się nie dokonuje, ale się je ponosi, oraz zakładając, że ustawodawca mówiąc o dokonywaniu kosztów miał na myśli dokonywanie wydatków, proponuje się przyjęcie niżej sformułowanej poprawki.

Propozycja poprawki:

w art. 1 w pkt 18, w art. 35⁴ w pkt 1 wyrazy „oraz dokonywane” zastępuje się wyrazami „a wydatki dokonywane”;

14) art. 1 pkt 18, art. 35⁵ ust. 6 – mając na uwadze, że przepis ten odnosi się wyłącznie do organizacji radiowych i telewizyjnych, należałoby rozważyć niżej sformułowaną poprawkę redakcyjną.

Propozycja poprawki:

w art. 1 w pkt 18, w art. 35⁵ w ust. 6 użyty dwukrotnie wyraz „podmioty” zastępuje się wyrazem „organizacje”;

15) art. 1 pkt 18, art. 35⁶ ust. 3 – dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/28/UE z dnia 25 października 2012 r. w sprawie niektórych dozwolonych sposobów korzystania z utworów osieroconych w wersji angielskiej w art. 3 ust. 3 (przepis dotyczy starannego poszukiwania producenta utworu audiowizualnego) stanowi, że poszukiwania przeprowadza się m.in. w państwie, w którym producent ma „habitual residence”. Pojęcie to jest tłumaczone (co do zasady) jako „miejsce zwykłego pobytu”. W dodawanym art. 35⁶ ust. 3, który wdraża art. 3 ust. 3 dyrektywy 2012/28/UE, posłużono się natomiast określeniem miejsce stałego pobytu. W związku z tym, iż określenia „miejsce zwykłego pobytu” i „miejsce stałego pobytu” nie są synonimami (w pewnym uproszczeniu przyjmuje się, że zwykły pobyt oznacza przebywanie w danej miejscowości bez zamiaru stałego w niej pobytu), należałoby rozstrzygnąć, czy zastosowane w art. 35⁶ ust. 3 określenie jest właściwe. Można domniemywać, że gdyby ustawodawca chciał odnieść się wyłącznie do stałego pobytu, posłużyłby się kodeksowym i powszechnie stosowanym w polskim systemie prawnym określeniem „miejsce zamieszkania” (miejszem zamieszkania osoby fizycznej jest miejscowość, w której osoba ta przebywa z zamiarem stałego pobytu). Wydaje się, że analizowany przepis powinien odnosić się zarówno do miejsca zamieszkania (zamiar stałego pobytu), jak i miejsca zwykłego pobytu (bez zamiaru stałego pobytu), tak aby zapewnić rzetelność i kompletność starannych poszukiwań. W ten sposób ustawodawca rozstrzygnął kwestię relacji pojęć „miejsce zamieszkania” i „miejsce zwykłego pobytu” np. w art. 41 Kodeksu postępowania cywilnego, art. 3 ust. 1 ustawy – Prawo prywatne międzynarodowe, ustawie – Prawo restrukturyzacyjne, czy też ustawie – Prawo upadłościowe i naprawcze.

Propozycja poprawki:

w art. 1 w pkt 18, w art. 35⁶ w ust. 3 wyrazy „lub miejsce stałego pobytu” zastępuje się wyrazami „, miejsce zamieszkania lub miejsce zwykłego pobytu”;

16) art. 1 pkt 18, art. 35⁶ ust. 9 – przepis ten przewiduje, że minister wydając rozporządzenie będzie obowiązany zasięgnąć opinii m.in. podmiotów wymienionych w art. 35² ust. 2. Z przepisu jednoznacznie wynika, że trzeba będzie zapytać o zdanie wszystkie podmioty wymienione w art. 35² ust. 2 (tj. archiwa, instytucje oświatowe, uczelnie, instytuty badawcze prowadzące działalność, o której mowa w art. 2 ust. 3 ustawy o instytutach

badawczych, instytuty naukowe Polskiej Akademii Nauk prowadzące działalność, o której mowa w art. 50 ust. 4 ustawy o Polskiej Akademii Nauk, biblioteki i muzea, a także instytucje kultury, których statutowym zadaniem jest gromadzenie, ochrona i upowszechnianie zbiorów dziedzictwa filmowego lub fonograficznego, oraz publiczne organizacje radiowe i telewizyjne mogące zwielokrotnić utwory osierocone opublikowane, a w przypadku braku publikacji – nadane po raz pierwszy na terytorium Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz udostępniać je publicznie w taki sposób, aby każdy mógł mieć do nich dostęp w miejscu i czasie przez siebie wybranym). Krąg podmiotów, do których należałoby wystąpić o opinię jest tak duży, że praktycznie niemożliwe jest przeprowadzenie konsultacji obligatoryjnych w sposób prawidłowy, a tym samym zagwarantowanie, że rozporządzenie dojdzie do skutku w sposób proceduralnie właściwy. Mając na względzie, iż wymagania w zakresie współuczestniczenia w wydaniu rozporządzenia nie mogą czynić przepisu upoważniającego niefunkcjonalnym, należałoby rozważyć ograniczenie kręgu uprawnionych do wyrażania opinii w przedmiocie rozporządzenia.

Ponadto w przepisie należałoby mówić o organizacji zbiorowego zarządzania prawami autorskimi **lub** prawami pochodnymi. Analogicznie jak to czyni ustawodawca w dodawanym art. 35⁴.

Propozycja poprawki:

w art. 1 w pkt 18, w art. 35⁶ w ust. 9:

- a) wyrazy „autorskimi i prawami” zastępuje się wyrazami „autorskimi lub prawami”,
- b) wyrazy „podmiotów wymienionych” zastępuje się wyrazami „organizacji o zasięgu ogólnopolskim zrzeszających podmioty wymienione”;

- 17) art. 1 pkt 18, art. 35⁷ ust. 1 – w związku z tym, iż zgodnie z § 4 ust. 3 Zasad techniki prawodawczej, w ustawie nie wolno odsyłać do niedających się bezpośrednio stosować aktów prawnych (taki charakter ma dyrektywa) oraz mając na względzie, że baza danych, o której mowa w art. 3 ust. 6 dyrektywy 2012/28/UE została już utworzona („Orphan Works Database” – baza utworów osieroconych została utworzona przez Urząd Harmonizacji Rynku Wewnętrznego w ramach europejskiego obserwatorium do spraw naruszeń własności intelektualnej) i można wprost się do niej odnieść w przepisie, proponuje się przyjęcie niżej sformułowanej poprawki.

Propozycja poprawki:

w art. 1 w pkt 18, w art. 35⁷ w ust. 1 wyrazy „danych, o której mowa w art. 3 ust. 6 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/28/UE z dnia 25 października 2012 r. w sprawie niektórych dozwolonych sposobów korzystania z utworów osieroconych” zastępuje się wyrazami „utworów osieroconych prowadzonej przez Urząd Harmonizacji Rynku Wewnętrznego w ramach europejskiego obserwatorium do spraw naruszeń praw własności intelektualnej”;

18) art. 1 pkt 18, art. 35⁸ ust. 3 – w przepisie tym zbędne – jako oczywiste – jest wskazanie, iż w przypadku korzystania z utworu mimo ustania dopuszczalności korzystania, **uprawniony będzie mógł dochodzić swoich praw na zasadach określonych w rozdziale 9** („Ochrona autorskich praw majątkowych”) ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych. Wskazanie takie nie ma żadnej wartości normatywnej. Mając powyższe na względzie oraz kierując się § 11 Zasad techniki prawodawczej, proponuje się przyjęcie niżej sformułowanej poprawki.

Propozycja poprawki:

w art. 1 w pkt 18, w art. 35⁸ w ust. 3 skreśla się wyrazy „, a uprawniony może dochodzić swoich praw na zasadach określonych w rozdziale 9”;

19) art. 1 pkt 18, art. 35⁹ – w przepisie tym należy uwzględnić, że w art. 8 ust. 3 mowa jest tylko o jednym przypadku (twórca nie ujawnił swojego autorstwa).

Propozycja poprawki:

w art. 1 w pkt 18, w art. 35⁹ wyrazy „przypadkach, o których” zastępuje się wyrazami „przypadku, o którym”;

20) art. 1 pkt 18, oddział 6 – Niektóre sposoby korzystania z utworów niedostępnych w obrocie handlowym – w związku z tym, iż ustawodawca posługuje się w innych przepisach ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych określeniem „obróć” bez dookreślenia, że chodzi o obrót „handlowy”, nasuwa się pytanie o wzajemną relację

pomiędzy tymi pojęciami. Zakładając, iż przymiotnikiem „handlowy” posłużono się tylko w celu wyodrębnienia (nazwania) pewnej kategorii utworów, tj. „utworów niedostępnych w obrocie handlowym” oraz, że wolą ustawodawcy nie było różnicowanie pojęć obrót i obrót handlowy, proponuje się przyjęcie niżej sformułowanej poprawki.

Jednoczenie proponuje się, aby art. 35¹² ust. 1 pkt 2 został podzielony na dwa punkty. W pkt 2 zawarte są bowiem dwa odrębne kryteria (ustawodawca stosuje technikę jeden punkt – jedno kryterium).

Poza tym w art. 35¹² ust. 1 pkt 2 należy uwzględnić, że zgodnie z art. 35¹⁰ ust. 1 określana będzie dostępność utworów, a nie sprawdzana ich niedostępność.

Propozycja poprawki:

w art. 1 w pkt 18:

a) w art. 35¹⁰ w ust. 1:

- w zdaniu pierwszym wyrazy „odbiorców w obrocie handlowym” zastępuje się wyrazami „odbiorców w obrocie” oraz wyrazy „handlowego w liczbie” zastępuje się wyrazami „w liczbie”,
- w zdaniu drugim skreśla się wyrazy „w obrocie handlowym”,

b) w art. 35¹² w ust. 1:

- pkt 2 otrzymuje brzmienie:
„2) zdolność organizacyjną do określania dostępności utworów, o której mowa w art. 35¹⁰ ust. 1;”,
- po pkt 2 dodaje się pkt 2a w brzmieniu:
„2a) zdolność organizacyjną do efektywnej wypłaty i rozliczania wynagrodzeń;”;

21) art. 5 ust. 1 i 3 – kierując się wynikającymi z zasad techniki prawodawczej regułami formułowania skrótów i posługiwania się nimi, w szczególności biorąc pod uwagę, że określeniem w wersji skróconej można się posługiwać wyłącznie w obrębie aktu, w którym skrót wprowadzono, należałoby przyjąć niżej zaproponowaną poprawkę. W poprawce uwzględniono, że określenie „wynagrodzenie za użyczenie” jest skrótem określenia złożonego, który wprowadzono na potrzeby ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych, a w następstwie, że skrótem tym można posługiwać się wyłącznie w przepisach tej ustawy. Oznacza to, że w art. 5 opiniowanej ustawy należy posłużyć się określeniem złożonym w pełnym jego brzmieniu.

Zaproponowana niżej poprawka eliminuje też pewną niezręczność językową w art. 5 ust. 3, a mianowicie eliminuje powtórzenie w sformułowaniu „limit określony na dany rok określony w ust. 1”. Zapewne w przepisie chodziło o „limit na dany rok określony w ust. 1”.

Propozycja poprawki:

w art. 5:

a) w ust. 1 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„W latach 2015–2024 maksymalny limit wydatków z tytułu wypłacanego przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego ze środków Funduszu Promocji Kultury dofinansowania na wypłatę wynagrodzenia za użyczenie przez biblioteki publiczne egzemplarzy utworów, o których mowa w art. 28 ust. 4 ustawy zmienianej w art. 1, którego wysokość jest obliczana zgodnie z art. 35¹ ust. 6 tej ustawy, wynosi 37 600 000 zł, z tego:”

b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. W przypadku gdy wielkość wydatków z tytułu dofinansowania na wypłatę wynagrodzenia za użyczenie przez biblioteki publiczne egzemplarzy utworów, o których mowa w art. 28 ust. 4 ustawy zmienianej w art. 1, obliczona w danym roku, zgodnie z art. 35¹ ust. 6 tej ustawy, wyniesie więcej niż limit na dany rok określony w ust. 1, wielkość wydatków z tytułu dofinansowania na wypłatę wynagrodzenia za użyczenie obniża się do poziomu określonego przez limit.”

Jakub Zabielski

Główny legislator